

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

23. oktoober 2014*

Eelotsusetaotlus — Määrus (EÜ) nr 44/2001 — Artikkel 31 — Hagi tagamise abinõusid rakendava kohtulahendi tunnustamise ja täitmise nõue — Artikli 1 lõige 1 — Kohaldamisala — Tsiviil- ja kaubandusajad — Mõiste — Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumistest tuleneva kahju hüvitamise nõue — Lennujaamatasude vähendamine — Artikli 22 punkt 2 — Erandlik kohtualluvus — Mõiste — Menetlused, mis käsitlevad äriühinguid ja juriidilisi isikuid — Tasude vähendamise otsus — Artikli 34 punkt 1 — Tunnustamisest keeldumise põhjused — Selle riigi avalik kord, kus kohtuotsuse täitmist taotletakse

Kohtuasjas C-302/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Augstākās Tiesas Senāts (Läti) 15. mai 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 3. juunil 2013, menetluses

flyLAL-Lithuanian Airlines AS, likvideerimisel,

versus

Starptautiskā lidosta Rīga VAS,

Air Baltic Corporation AS,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president M. Ilešič, kohtunikud A. Ó Caoimh, C. Toader (ettekandja), E. Jarašiūnas ja C. G. Fernlund,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: ametnik M. Aleksejev,

arvestades kirjalikus menetluses ja 14. mai 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- flyLAL-Lithuanian Airlines AS, likvideerimisel, esindajad: *advokatas* R. Audzevičius, ning *advokāti* V. Skrastiņš ja A. Guļajevs,
- Starptautiskā lidosta Rīga VAS, esindajad: *advokāti* U. Zeltiņš, G. Lejiņš, M. Aljēns, S. Novicka, K. Zile,

* Kohtumenetluse keel: läti.

- Air Baltic Corporation AS, esindajad: *advokāti* J. Jerņeva, D. Pāvila, ja A. Lošmanis, ning *advokāta palīgs* J. Kubilis,
 - Läti valitsus, esindajad: I. Kalniņš ja I. Nesterova,
 - Leedu valitsus, esindajad: A. Svinkūnaitė ja D. Kriaučiūnas,
 - Madalmaade valitsus, esindaja: M. Bulterman,
 - Euroopa Komisjon, esindajad: A. Sauka ning A.-M. Rouchaud-Joët ja I. Rubene,
- olles 3. juuli 2014. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste [tunnustamise ja] täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) [määruse pealkirja tõlget on täpsustatud Euroopa Kohtus] artikli 1, artikli 22 punkti 2, artikli 34 punkti 1 ja artikli 35 lõiget 1.
- 2 Taotlus on esitatud ühelt poolt Leedu õiguse alusel asutatud äriühingu flyLAL-Lithuanian Airlines AS-i, likvideerimisel (edaspidi „flyLAL”), ning teiselt poolt Läti õiguse alusel asutatud äriühingu Starptautiskā lidosta Rīga VAS-i (edaspidi „Starptautiskā lidosta Rīga”), kes käitab Riia lennujaama (Läti), ja Läti õiguse alusel asutatud äriühingu Air Baltic Corporation AS-i (edaspidi „Air Baltic”), vahelises vaidluses taotluse üle tunnustada ja täita Lätis Leedu kohtu lahendit, millega rakendatakse hagi tagamise abinõusid.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Määruse nr 44/2001 põhjendused 6, 7, 16, 17 ja 19 on sõnastatud järgmiselt:
 - „(6) Selleks et saavutada tsiviil- ja kaubandusajades tehtud kohtuotsuste vaba liikumine, on vajalik ja asjakohane, et kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise eeskirju reguleeritaks ühenduse õigusaktiga, mis on siduv ja vahetult kohaldatav.
 - (7) Käesoleva määruse reguleerimisala peab hõlmama kõiki peamisi tsiviil- ja kaubandusajades peale teatavate selgelt määratletud asjade.
- [...]
- (16) Tulenevalt vastastikusest usaldusest õigusemõistmisse ühenduses tunnustatakse liikmesriikide kohtuotsuseid automaatselt ilma täiendavate menetlusteta, välja arvatud juhul, kui vaidluse aluseks on kohtuotsuse tunnustamine.

(17) Sama vastastikuse usalduse põhimõtte tõttu peab olema kord, millega ühe liikmesriigi kohtuotsus teises liikmesriigis jõustatakse, tulemuslik ja kiire. Selleks tuleks deklaratsioon kohtuotsuse jõustatavuse kohta tegelikult välja anda automaatselt pärast esitatud dokumentide formaalset kontrollimist, ilma et kohus saaks omal algatusel esitada käesoleva määruse kohaseid jõustamata jätmise põhjusi.

[...]

(19) Tuleks tagada Brüsseli konventsiooni [27. septembri 1968. aasta Brüsseli konventsioon kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1972, L 299, lk 32), mida on muudetud konventsioonidega uute liikmesriikide ühinemisel kõnealuse konventsiooniga (edaspidi "Brüsseli konventsioon")] ja käesoleva määruse vaheline järjepidevus ning selleks tuleks ette näha üleminekusätteid. Järjepidevust on vaja ka Euroopa Ühenduste Kohtu tõlgendustes Brüsseli konventsiooni kohta ning [esimest] protokoll [mis käsitleb 1968. aasta konventsiooni tõlgendamist Euroopa Kohtu poolt, muudetud redaktsioonis (EÜT 1998, C 27, lk 28)] tuleks kohaldada ka kohtuasjade suhtes, mille menetlus on käesoleva määruse jõustumise ajal pooleli."

4 Määruse nr 44/2001 artikli 1 lõikes 1 on ette nähtud, et käesolevat määrust kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusajades suhtes. Eelkõige ei kohaldata seda maksu-, tolli- ja haldusajades suhtes.

5 Selle määruse artikli 5 punktides 3 ja 4 on sätestatud:

„Isiku, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib teises liikmesriigis kaevata:

[...]

3. lepinguvälise kahju puhul selle paiga kohtusse, kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda;

4. kahjutasu või hüvitisega seotud tsiviilnõude puhul, mille aluseks on kriminaalkorras menetletav tegu, kriminaalasja menetlevasse kohtusse, kui kõnealune kohus on kohalike seaduste kohaselt pädev tsiviilasjades”.

6 Määruse II peatükk sisaldab sätteid kohtualluvuse kohta. Selle peatüki 6. jagu sisaldab sätteid erandliku kohtualluvuse kohta. Määruse artiklis 22 on eelkõige ette nähtud:

„Alalisest elukohast olenemata on erandkorras pädevad järgmised kohtud:

[...]

2. menetluste puhul, millega on vaidlustatud äriühingute või teiste juriidiliste või füüsiliste isikute ühingute asutamise või likvideerimise õiguspärasus või nende organite otsuseid, selle liikmesriigi kohtud, kus on äriühingu, juriidilise isiku või ühingu asukoht. Asukoha määramiseks kohaldatakse kohus oma rahvusvahelise eraõiguse norme”.

7 Määruse nr 44/2001 artiklis 31 on sätestatud, et liikmesriigi kohtute kaudu võib taotleda selliseid ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid, mis on selle riigi seadustega ette nähtud, isegi juhul, kui teise liikmesriigi kohtud on käesoleva määruse kohaselt asja sisuliseks arutamiseks pädevad.

8 Määruse nr 44/2001 artiklites 33–37 on sätestatud kohtuotsuste tunnustamise kord. Artiklis 33 on sätestatud põhimõte, et liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata. Artiklites 34 ja 35 on sätestatud põhjused, mille alusel võib otsuse erandkorras tunnustamata jätta.

9 Määruse nr 44/2001 artiklis 34 on ette nähtud:

„Otsust ei tunnustata:

1. kui tunnustamine oleks selgelt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus tunnustamist taotletakse;

[...]”.

10 Määruse artikli 35 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Otsust ei tunnustata ka juhul, kui see on vastuolus II peatüki 3., 4. või 6. jao sätetega ning artiklis 72 sätestatud juhul.”

11 Määruse artiklis 36 ja artikli 45 lõikes 2 on ette nähtud, et teises liikmesriigis tehtud otsuse sisu ei või otsuste tunnustamisel ja täitmisel esimeses liikmesriigis kontrollida.

Läti õigus

12 Likums „Par aviāciju” (Läti lennunduseadus) põhikohtuasja asjaoludele kohaldatava redaktsiooni kohaselt peavad lennukite käitajad maksma tasu lennujaama kasutamise eest.

13 Selle seaduse kohaselt kehtestab nimetatud tasu kindlaksmääramise ja jaotamise menetluse ministrite nõukogu.

14 Ministrite nõukogu 3. jaanuari 2006. aasta määruse nr 20 aeronavigatsiooniteenuste ning Starptautiskā lidosta Rīga osutatud teenuste eest makstavate tasude ning nende jaotamise kohta (*Latvijas Vēstnesis*, 2006, nr^o10) punktis 3.5 on ette nähtud, et igal vedaja puhul, kelle lennu siht- või lähtekohaks on Riia lennujaam, vähendatakse tasusid vastavalt aasta jooksul Riias veetud reisijate arvule.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

15 Eelotsusetaotlusest, Euroopa Kohtule esitatud toimikust ning kirjaliku menetluse ajal ja kohtuistungil esitatud seisukohtadest nähtub, et käesolev eelotsusetaotlus on osa palju suuremast kohtuvaidlusest, mis on pooleli Lietuvos apeliacinis teismas'ēs (Leedu apellatsioonikohus). Selle hagiga soovib flyLAL saada hüvitist kahju eest, mis talle on tekkinud esiteks seetõttu, et Air Baltic kuritarvitas turgu valitsevat seisundit lendude puhul, mille siht- ja lähtelennujaam on Vilniuse lennujaam (Leedu), ja teiseks kaaskostjate vahelise konkurentsivastase kokkuleppe tõttu. Sellega seoses taotles põhikohtuasja hageja hagi tagamiseks abinõude rakendamist.

16 Lietuvos apeliacinis teismas rahuldab 31. detsembri 2008. aasta otsusega selle taotluse ja otsustas, et hagi tagamiseks tuleb Air Balticu ja Starptautiskā lidosta Rīga kinnisvarale seada kohtulik hüpoteek ja/või arestida vallasvara ning varalised õigused 199 830 000 Leedu liti (LTL) ehk vastavalt 40 765 320 Läti lati (LVL) (58 020 666,10 euro) suuruse summa ulatuses.

17 Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa (Riia linna Vidzeme linnaosa esimese astme kohus (Läti)) otsustas 19. jaanuari 2012. aasta kohtumäärusega tunnustada ja täita seda otsust osas, mis seadis Air Balticu ja Starptautiskā lidosta Rīga kinnisvarale kohtuliku hüpoteegi ja/või arestis vallasvara ning varalised õigused. Rahuldamata jäeti flyLALi taotlus otsuse täitmise tagamiseks. Kõnealuse otsuse kinnitas apellatsioonistmena Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija (Riia teise astme kohtu tsiviilkolleegium (Läti)).

- 18 Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija otsuse peale esitati määruskaebused eelotsusetaotluse esitanud kohtule. Starptautiskā lidosta Rīga ja Air Baltic märgivad, et Lietuvos apeliacinis teismase 31. detsembri 2008. aasta otsuse tunnustamine ja täitmine on vastuolus nii rahvusvahelise avaliku õiguse normidega õigusemõistmise sõltumatuse kohta kui ka määrusena nr 44/2001. Nad väidavad, et käesolev kohtuasi ei kuulu selle määrusa kohaldamisalasse. Kuna vaidlus käib lennujaamatasude üle, mille on kehtestanud riik oma eeskirjadega, ei ole siin tegemist tsiviil- või kaubandusajaga kõnealuse määrusa tähenduses. Läti ei oleks tohtinud seda otsust ei tunnustada ega täita. Vastuseks sellele leiab flyLAL, et tema hagi on tsiviilõiguslik, sest ta soovib saada EÜ artiklite 81 ja 82 rikkumisest tuleneva kahju hüvitamist.
- 19 Arvestades lennujaamatasude määra ja nende vähendamist kehtestavate eeskirjade olemust kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus esmalt, kas kohtuasi, millega tema poole on pöördutud, on tsiviil- või kaubandusajaga määrusa nr 44/2001 artikli 1 tähenduses. Viidates kohtuotsusele St. Paul Dairy (C-104/03, EU:C:2005:255) väidab ta, et hagi tagamise otsuseid saab määrusa alusel tunnustada ainult siis, kui kohtuasja, mille raames hagi tagamist taotleti, võib pidada tsiviil- või kaubandusajaks nimetatud määrusa tähenduses.
- 20 Juhul kui Euroopa Kohus peaks asuma seisukohale, et põhikohtuasi kuulub määrusa nr 44/2001 kohaldamisalasse, tekib küsimus erandliku kohtualluvuse olemasolu kohta. Määrusa artikli 22 punkti 2 kohaselt on erandlik kohtualluvus menetluste puhul, millega on vaidlustatud äriühingute või teiste juriidiliste isikute otsuseid, selle liikmesriigi kohtutel, kus on nende isikute asukoht. Lennujaamatasude vähendamist käsitlevaid õigusakte kohaldatakse aga äriühingute organite otsuste kaudu. Seega on esiteks teatav kahtlus Leedu kohtute pädevuse osas. Teiseks aga on määrusa artikli 35 lõikes 1 kehtestatud kohustus jätta tunnustamata otsused, mis rikuvad erandlikku kohtualluvust käsitlevaid õigusnorme ja seetõttu kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus siiski, kas seda küsimust peab hindama.
- 21 Viimaks on määrusa nr 44/2001 artikli 34 punktis 1 sätestatud, et otsust ei tunnustata, kui tunnustamine oleks selgelt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus tunnustamist taotletakse. Esiteks oli nõutud summa väga suur ja Lietuvos apeliacinis teismase 31. detsembri 2008. aasta otsuses ei ole ära näidatud, millest lähtudes kõnealune summa täpselt arvutati. Teiseks esitati hagi äriühingute vastu, mille aktsionär on riik. Arvestades sellega, et FlyLAL on likvideerimisel äriühing, ei ole Starptautiskā lidosta Rīgal, Air Balticul ja Läti Vabariigil hagi rahuldamata jätmise korral mingit võimalust saada hüvitist kahju eest, mida selles kohtuotsuses ette nähtud hagi tagamise abinõude rakendamisega neile tekitati. Niisugused asjaolud tekitavad kahtlusi selles, kas kõnealuse otsuse tunnustamine on määrusa tähenduses kooskõlas selle liikmesriigi avaliku korraga, kus tunnustamist taotletakse.
- 22 Neil asjaoludel otsustas Augstākās Tiesas Senāts menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
1. Kas tsiviil- või kaubandusajaks määrusa nr 44/2001 tähenduses tuleb pidada kohtuvaidlust, mille raames nõutakse kahju hüvitamist ning seda, et tuvastataks kostjate käitumise õigusvastasus, mis seisneb keelatud kokkuleppes ja turgu valitseva seisundi kuritarvitamises ning mille aluseks on teise liikmesriigi üldkohaldatavate õigusaktide kohaldamine, arvestades sellega, et keelatud kokkulepped on algusest peale tühised, samas kui õigusnormi kehtestamine on riigi toiming avaliku õiguse reguleerimisalal (*acta iure imperii*), mille suhtes kohaldatakse rahvusvahelise avaliku õiguse norme, mis käsitlevad ühe riigi õigusemõistmise sõltumatust teise riigi kohtutest?
 2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav (kohtuvaidlus kujutab endast tsiviil- või kaubandusajaga määrusa nr 44/2001 tähenduses), kas siis tuleb asuda seisukohale, et kahju hüvitamise menetluse puhul on tegemist menetlusega, mille raames on vaidlustatud äriühingu organi otsuse kehtivus määrusa artikli 22 punkti 2 tähenduses, millest tulenevalt on võimalik jätta lahend tunnustamata määrusa artikli 35 lõike 1 alusel?

3. Kui kahju hüvitamise menetluse ese kuulub määruse nr 44/2001 artikli 22 [...] punkti 2 kohaldamisalasse, siis kas selle riigi kohtus, kus tunnustamist taotletakse, on kohustatud seoses hagi tagamise lahendiga kontrollima, kas esinevad määruse artikli 35 lõikes 1 nimetatud asjaolud?
4. Kas määruse nr 44/2001 artikli 34 punktis 1 sisalduvat avaliku korra tingimust võib mõista nii, et hagi tagamise lahendi tunnustamine on vastuolus riigi avaliku korraga, kui esiteks on hagi tagamise peamiseks põhjenduseks taotletava summa tähelepanuväärne suurus (ilma et seda summat oleks põhjendatud või õigustatud) ja kui teiseks võidakse sellise lahendi tunnustamise ja täitmise tekitada kostjatele kahju, mida hageja (likvideerimisel äriühing) ei ole võimeline hüvitama juhul, kui kahju hüvitamise menetluses jäetakse hagi rahuldamata, arvestades sellega, et viimati nimetatud asjaolu võib riivata selle riigi majanduslikke huve, kus tunnustamist taotletakse, ning seetõttu seada ohtu riigi julgeoleku, sest Läti Vabariik on Starptautiskā lidosta Rīga ainuaktsionär ja talle kuulub 52,6% Air Balticu aktsiatest?"

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib esimese küsimusega sisuliselt selgitust, kas määruse nr 44/2001 artikli 1 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selline hagi nagu on kõne all põhikohtuasjas, millega nõutakse Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumistest tuleneva kahju hüvitamist, kuulub mõiste „tsiviil- või kaubandusasjad” alla eelnimetatud sätte tähenduses ja järelikult ka selle määruse kohaldamisalasse.
- 24 Esmalt tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei tohi liikmesriikidele ja huvitatud isikutele määrusest nr 44/2001 tulenevate õiguste ja kohustuste võrdsuse ja ühetaolisuse võimalikult paremaks tagamiseks mõistet „tsiviil- ja kaubandusasjad” käsitada lihtsalt viitena ühe või teise riigi siseriiklikule õigusele. Seda mõistet tuleb käsitada autonoomsena, mida tõlgendades tuginetakse ühelt poolt nimetatud määruse eesmärkidele ja süsteemile ning teiselt poolt siseriiklike õigussüsteemide kogumist tulenevatele üldpõhimõtetele (vt selle kohta kohtuotsused *Apostolides*, C-420/07, EU:C:2009:271, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika; *Cartier parfums-lunettes* ja *Axa Corporate Solutions Assurance*, C-1/13, EU:C:2014:109, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika, ning *Hi Hotel HCF*, C-387/12, EU:C:2014:215, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 25 Arvestades et määrus nr 44/2001 asendab liikmesriikidevahelistes suhetes Brüsseli konventsiooni, võib Euroopa Kohtu tõlgendusi Brüsseli konventsiooni sätetele laiendada ka määrusele, kui nende aktide sätted saab kvalifitseerida võrdväärseks (vt selle kohta kohtuotsused *Sunico jt*, C-49/12, EU:C:2013:545, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika ning *Brogstetter*, C-548/12, EU:C:2014:148, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 26 Määruse nr 44/2001 kohaldamisala on samamoodi nagu Brüsseli konventsiooni oma piiratud mõistega „tsiviil- ja kaubandusasjad”. Selleks et määratleda, kas mingi valdkond kuulub või ei kuulu määruse nr 44/2001 kohaldamisalasse, peab analüüsima elemente, mis iseloomustavad vaidluse poolte vaheliste õigussuhete laadi või vaidluse eset (vt selle kohta kohtuotsused *Sapir jt*, C-645/11, EU:C:2013:228, punktid 32 ja 34 ja seal viidatud kohtupraktika ning *Sunico jt*, EU:C:2013:545, punktid 33 ja 35 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 27 Määruse nr 44/2001 artikli 5 punktidest 3 ja 4 tuleneb, et hagit kahjuhüvitise saamiseks on tsiviil- ja kaubandusasjad ja kuuluvad seega määruse kohaldamisalasse. Määruse põhjenduses 7 on meelde tuletatud, et määruse reguleerimisala peab hõlmama kõiki peamisi tsiviil- ja kaubandusasju peale teatavate selgelt määratletud asjade. Määruse nr 44/2001 reguleerimisalast väljajätmine kujutab endast

erandit, mida sarnaselt kõigile erandeile – ja arvestades määruse eesmärki säilitada ning arendada vabadusel, turvalisusel ja õiglusel rajanevat piirkonda, kus on tagatud otsuste vaba liikumine – tuleb tõlgendada kitsalt.

- 28 FlyLALi esitatud hagi eesmärk on saada hüvitist konkurentsioiguse väidetava rikkumisega seotud kahju eest. Niisiis jääb see lepinguvälist tsiviilvastutust käsitlevate õigusnormide kohaldamisalasse (vt analoogia alusel kohtuotsus Sunico jt, EU:C:2013:545, punkt 37).
- 29 Sellest tulenevalt on niisugune hagi nagu on kõne all põhikohtuasjas, mille eesmärk on saada konkurentsioiguse rikkumisest tulenevat kahjuhüvitist, oma olemuselt tsiviil- ja kaubandusasi.
- 30 Euroopa Kohus on teatavasti ka leidnud, et kuigi teatavad ametiasutuse ja eraõigusliku isiku vahelised vaidlused võivad kuuluda mõiste „tsiviil- ja kaubandusasjad” alla, ei ole see nii, kui ametiasutus teostab avalikku võimu (kohtuotsused Sapir jt, EU:C:2013:228, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Sunico jt, EU:C:2013:545, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 31 Kui üks vaidluspool teostab avalikku võimu, siis on välistatud selle vaidluse käsitlemine tsiviil- ja kaubandusasjana määruse nr 44/2001 artikli 1 lõike 1 tähenduses, kuna see pool teostab ülemvõimu, mis ei jää eraisikute vahelisi suhteid reguleerivate õigusnormide kohaldamisalasse (vt selle kohta kohtuotsus Apostolides, EU:C:2009:271, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 32 Seoses aeronavigatsioonitasuga on Euroopa Kohus leidnud, et õhuruumi kontroll ja järelevalve on tegevused, mis kuuluvad olemuslikult avaliku võimu pädevusse ja mille elluviimiseks on nõutav avaliku võimu pädevuse teostamine (vt selle kohta kohtuotsus SAT Fluggesellschaft, C-364/92, EU:C:1994:7, punkt 28).
- 33 Siiski on Euroopa Kohus juba asunud seisukohale, et lennujaama rajatiste kasutamise võimaldamine lennujaamatasu eest kujutab endast majandustegevust (vt selle kohta kohtuotsused Aéroports de Paris vs. komisjon, C-82/01 P, EU:C:2002:617, punkt 78 ning Mitteldeutsche Flughafen ja Flughafen Leipzig vs. komisjon, C-288/11 P, EU:C:2012:821, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika). Järelikult kuuluvad niisugused õiguslikud suhted tsiviil- ja kaubandusasjade alla.
- 34 Niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasja asjaolud ei ole sellise järeldusega vastuolus ei asjaolu, et väidetavad konkurentsioiguse rikkumised tulenevad Läti õigusnormidest ega see, et riigil on põhikohtuasja kostjate kapitalis 100% või 52,6% osalus.
- 35 Esiteks ei ole oluline, et Starptautiskā lidosta Rīga peab lennujaamatasusid kindlaks määrates ja vähendades lähtuma Läti Vabariigi üldkohaldatavatest õigusnormidest. See asjaolu puudutab vastupidi nimetatud liikmesriigi ja Starptautiskā lidosta Rīga vahelisi õiguslikke suhteid ja ei mõjuta Starptautiskā lidosta Rīga õiguslikke suhteid teenuseid saavate lennuettevõtjatega.
- 36 Nagu kohtujurist on oma ettepaneku punktis 61 märkinud, ei ole põhikohtuasjas asjassepuutuvate siseriiklike sätete kohaldamata jätmine aga kahju hüvitamise hagi vahetu, vaid pigem kaudne tagajärg, mis tuleneb kontrolli teostamisest erandkorras.
- 37 Teiseks ei ole Läti riik põhikohtuasja menetluspool ja üksnes asjaolu, et ta on nimetatud äriühingute aktsionär, ei ole samaväärne avaliku võimu teostamisega liikmesriigi poolt. Niisugune kaalutus kehtib seda enam kui need äriühingud, milles riigil on küll enamus- või ainoosalus, käituvad nagu tavalised ettevõtjad – füüsilised või juriidilised isikud –, kes tegutsevad konkreetsel turul. Hagi ei ole suunatud mitte niisuguse tegevuse ja menetluse vastu, mis eeldaksid, et üks vaidluse pooltest teostaks avalikku võimu, vaid eraõiguslike isikute poolt sooritatud tegevuse vastu (vt selle kohta kohtuotsus Apostolides, EU:C:2009:271, punkt 45).

38 Kõigist eespool esitatud kaalutlustest järeldub, et esimesele küsimusele tuleb vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 1 lõiget 1 peab tõlgendama nii, et niisugune hagi nagu on kõne all põhikohtuasjas, millega nõutakse Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumistest tuleneva kahju hüvitamist, kuulub mõiste „tsiviil- või kaubandusasjad” alla eelnimetatud sätte tähenduses ja järelikult ka selle määruse kohaldamisalasse.

Teine ja kolmas küsimus

39 Teise ja kolmanda küsimusega, mida tuleb uurida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 2 peab tõlgendama nii, et niisuguse hagi alusel nagu on kõne all põhikohtuasjas, millega nõutakse Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumistest tuleneva kahju hüvitamist, algatatud menetlust peab käsitama kui menetlust, mille raames on vaidlustatud äriühingute organite otsuste kehtivus eelmainitud sätte tähenduses. Juhul kui vastus küsimusele on jaatav, soovib ta saada selgitust, kas juhul, kui sisuline kohtumenetlus on algatatud muus kohtus, kui see, millele asi allub artikli 22 punkti 2 kohaselt, siis kas selle sätte alusel koos määruse artikliga 35 on takistatud selle muu kohtu poolt hagi tagamiseks tehtud lahendi tunnustamine.

40 Määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 2 osas on Euroopa Kohtul olnud võimalik juba selgitada, et seda artiklit tuleb tõlgendada nii, et selle kohaldamisalasse kuuluvad üksnes menetlused, millega üks pooltest vaidlustab äriühingu organi otsuse õiguspärasuse kohaldatava äriühinguõiguse või selle äriühingu organite toimimist puudutavate põhikirjasätete seisukohalt (kohtuotsus Hassett ja Doherty, C-372/07, EU:C:2008:534, punkt 26).

41 Nagu nähtub esimesele küsimusele antud vastusest on põhikohtuvaidluse ese Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumistest tuleneva kahju hüvitamise nõue ja mitte äriühingute või teiste juriidiliste või füüsiliste isikute ühingute asutamise või likvideerimise õiguspärasuse või nende organite otsuste kehtivuse vaidlustamine määruse artikli 22 punkti 2 tähenduses.

42 Seega peab teise ja kolmanda küsimuse esimesele osale vastama, et määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et sellise hagi alusel nagu on kõne all põhikohtuasjas, millega nõutakse liidu konkurentsioiguse rikkumistest tuleneva kahju hüvitamist, algatatud menetlus ei ole menetlus, mille raames on vaidlustatud äriühingute organite otsuste kehtivus eelmainitud sätte tähenduses.

43 Teise ja kolmanda küsimuse esimesele osale antud vastust arvestades ei ole nende küsimuste teisele osale, mis käsitlevad määruse artikli 35 lõiget 1, vaja vastata.

Neljäs küsimus

44 Neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitust, kas määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et see, kui lahendiga, mille tunnustamist ja täitmist taotletakse, määratud hagi tagamise abinõudes osutatud summade kindlaksmääramine jäetakse põhistamata või kui tuginetakse rasketele majanduslikele tagajärgedele, kujutab endast alust, mille esinemisel on tõendatud selle liikmesriigi, kus tunnustamist taotletakse, avaliku korra rikkumine ja seega on selles liikmesriigis võimalik keelduda teises liikmesriigis tehtud lahendi tunnustamisest ja täitmisest.

45 Esmalt peab märkima, et nagu nähtub määruse nr 44/2001 põhjendustest 16 ja 17, põhineb sellega loodud tunnustamise ja täitmise kord vastastikusel usaldusel õigusemõistmise vastu Euroopa Liidus. Sellisest usaldusest tulenevalt on vajalik, et ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsuseid mitte ainult ei tunnustata teises liikmesriigis automaatselt, vaid ka see, et kõnealuste kohtuotsuste teises liikmesriigis jõustamise kord on tulemuslik ja kiire. Kõnealuse määruse põhjenduse 17 kohaselt peab selline

menetlus selles liikmesriigis, kus täitmist taotletakse, seisnema üksnes täitmisele pööratavaks tunnistamiseks nõutavate dokumentide formaalses kontrollis (vt selle kohta kohtuotsus Prism Investments, C-139/10, EU:C:2011:653, punktid 27 ja 28).

- 46 Määruse artikli 44/2001 artikli 34 punkti 1 kohaselt ei tunnustata otsust, kui see on selgelt vastuolus selle riigi avaliku korraga, kus tunnustamist taotletakse. Vaidlustamise alused, millele on võimalik tugineda, on sõnaselgelt loetletud määruse artiklites 34 ja 35. See nimekiri, milles loetletud aluseid peab tõlgendama kitsalt, on ammendav (vt selle kohta kohtuotsused Apostolides, EU:C:2009:271, punkt 55 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Prism Investments, EU:C:2011:653, punkt 33).
- 47 Lõpetuseks nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et kuigi liikmesriikidele jääb määruse nr 44/2001 artikli 34 punktis 1 sätestatud reservatsiooni alusel põhimõtteliselt vabadus otsustada kooskõlas oma siseriikliku õigusega, millised on nende avaliku korraga seotud nõuded, tulenevad selle mõiste piirid siiski konventsiooni tõlgendamisest. Seega ei ole Euroopa Kohtu ülesanne mitte määratleda liikmesriigi avaliku korra mõiste sisu, vaid pigem kontrollida piire, mille raames liikmesriigi kohus võib sellele mõistele tugineda, et teise liikmesriigi kohtu otsust mitte tunnustada (vt selle kohta kohtuotsused Krombach, C-7/98, EU:C:2000:164, punktid 22 ja 23, ning Renault, C-38/98, EU:C:2000:225, punktid 27 ja 28).
- 48 Määruse nr 44/2001 artikkel 36 ja artikli 45 lõige 2, mis ei luba kontrollida teises liikmesriigis langetatud kohtuotsuse sisu, keelavad kohtuotsuse tunnustamise või täitmisele pööramise taotluse saanud liikmesriigi kohtul keelduda kõnealuse otsuse tunnustamisest või täitmisele pööramisest ainuüksi põhjusel, et õigusnorm, mida kohaldas selle riigi kohus, kus otsus on tehtud, erineb sellest, mida tunnustamise või täitmisele pööramise taotluse saanud riigi kohus oleks kohaldanud, kui ta ise oleks kohtuvaidluse lahendanud. Samuti ei tohi kohtuotsuse tunnustamise või täitmisele pööramise taotluse saanud riigi kohus kontrollida, kas selle riigi kohus, kus otsus on tehtud, on täpselt hinnanud õiguslikke ja faktilisi asjaolusid (vt kohtuotsus Apostolides, EU:C:2009:271, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 49 Määruse nr 44/2001 artikli 34 punktis 1 osutatud avaliku korra tingimusele tuginemine on seega lubatud üksnes juhul, kui teises liikmesriigis tehtud otsuse tunnustamine või täitmisele pööramine kahjustaks lubamatult tunnustamise või täitmisele pööramise taotluse saanud riigi õiguskorda, riivates mõnda aluspõhimõtet. Et pidada kinni teises liikmesriigis langetatud otsuste sisu kontrollimise keelust, peaks riive seisnema kohtuotsuse tunnustamise või täitmisele pööramise taotluse saanud riigi õiguskorras ülioluliseks peetava õigusnormi või selles õiguskorras tunnustatud põhiõiguse rikkumises (vt kohtuotsus Apostolides, EU:C:2009:271, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 50 Käesoleval juhul esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks küsimuse selle kohta, millised tagajärjed on sellel, kui ei ole põhjendatud nende hagi tagamise abinõudes osutatud summade kindlaksmääramise viisi, mis on määratud lahendiga, mille tunnustamist ja täitmist taotletakse, ja teiseks selle kohta, millised on selle summa suurusega seotud tagajärjed.
- 51 Esiteks on Euroopa Kohus põhjenduse puudumise kohta juba leidnud, et õiguse õiglasele kohtulikule arutamisele tagamine nõuab, et iga kohtuotsus oleks põhjendatud, selleks et kostjal oleks võimalik mõista tema süüdistamise põhjusi ja selline kohtuotsus tõhusalt ja tegelikult vaidlustada (kohtuotsus Trade Agency, C-619/10, EU:C:2012:531, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 52 Tuleb tõdeda, et põhjendamiskohustuse ulatus võib sõltuda asjaomase kohtuotsuse laadist ja seda tuleb analüüsida, lähtudes menetlusest tervikuna ja arvestades kõiki asjaolusid, võttes arvesse selle kohtuotsusega kaasnevat menetluslikke tagatisi, kontrollimaks, kas need tagavad asjaomastele isikutele võimaluse mainitud kohtuotsust tõhusalt ja tegelikult vaidlustada (vt selle kohta kohtuotsus Trade Agency, EU:C:2012:531, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 53 Käesolevas asjas ilmneb kogu Euroopa Kohtu käsutuses olevast teabest esiteks, et põhistuse elemendid on siiski olemas, sest on võimalik jälgida põhjenduste jada, mille alusel kõnealused summad kindlaks määrati. Teiseks on puudutatud menetluspooltel võimalik esitada niisuguse otsuse peale kaebus ja seda võimalust on menetluspooled ka kasutanud.
- 54 Seega on õigust õiglasele kohtumõistmisele põhimõtteliselt järgitud ja järelikult ei saa tuvastada avaliku korra rikkumist.
- 55 Teiseks peab tagajärgede puhul, mis on seotud hagi tagamise meetmetes osutatud summadega, mis on määratud lahendiga, mille tunnustamist taotletakse, rõhutama – nagu on juba meenutatud käesoleva otsuse punktis 49 -, et avaliku korra mõiste eesmärk on takistada kohtuotsuse tunnustamise või täitmisele pööramise taotluse saanud riigi õiguskorras ülioluliseks peetava õigusnormi või selles õiguskorras tunnustatud põhiõiguse rikkumist.
- 56 Nagu kohtujurist on oma ettepaneku punktides 84 ja 85 märkinud, on mõiste „avalik kord” määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 1 tähenduses seotud õiguslike huvide kaitsmisega õigusnormi rakendamisel ja mitte puhtalt majanduslike huvidega. See kehtib ka siis, kui – nagu on tuletatud meelde käesoleva kohtuotsuse punktis 37 – avaliku võimu teostaja tegutseb turul ettevõtjana, käesoleval juhul aktsionärina, ja võtab ise kahju kandmise riski.
- 57 Esiteks ilmneb Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades, et Leedu kohtutes on juba vaieldud võimaliku kahjusummaga seotud rahaliste tagajärgede üle. Teiseks ei seisne põhikohtuasjas kehtestatud hagi tagamise abinõud – nagu on rõhutanud komisjon – mitte summa ülekandmises, vaid üksnes järelevalves põhikohtuasja kostjate vara üle.
- 58 Seega peab asuma seisukohale, et üksnes rasketele majanduslikele tagajärgedele tuginemine ei kujuta endast selle liikmesriigi, kus tunnustamist taotletakse, avaliku korra rikkumist määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 1 tähenduses.
- 59 Kõigist eelnimetatud kaalutlustest tuleneb, et määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et ei see, kuidas määratakse kindlaks hagi tagamise abinõudes osutatud summad, mis on määratud lahendiga, mille tunnustamist ja täitmist taotletakse – juhul kui on võimalik jälgida põhjenduste jada, mille alusel kõnealused summad kindlaks määrati, ja isegi kui summa arvutamise viisi vaidlustamiseks oli võimalik kasutada ja kasutati õiguskaitsevahendeid – ega see, kui tuginetakse rasketele majanduslikele tagajärgedele, ei kujuta endast alust tuvastamiseks selle liikmesriigi, kus tunnustamist taotletakse, avaliku korra rikkumist, mis võimaldaks selles liikmesriigis keelduda teises liikmesriigis tehtud lahendi tunnustamisest ja täitmisest.

Kohtukulud

- 60 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste [tunnustamise ja] täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artikli 1 lõiget 1 peab tõlgendama nii, et niisugune hagi nagu on kõne all põhikohtuasjas, millega nõutakse Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumistest tuleneva kahju hüvitamist, kuulub mõiste „tsiviil- või kaubandusasjad” alla eelnimetatud sätte tähenduses ja järelikult ka selle määruse kohaldamisalasse.

2. Määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et sellise hagi alusel nagu on kõne all põhikohtuasjas, millega nõutakse liidu konkurentsioiguse rikkumistest tuleneva kahju hüvitamist, algatatud menetlus ei ole menetlus, mille raames on vaidlustatud äriühingute organite otsuste kehtivus eelmainitud sätte tähenduses.
3. Määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et ei see, kuidas määratakse kindlaks hagi tagamise abinõudes osutatud summad, mis on määratud lahendiga, mille tunnustamist ja täitmist taotletakse – juhul kui on võimalik jälgida põhjenduste jada, mille alusel kõnealused summad kindlaks määrati, ja isegi kui summa arvutamise viisi vaidlustamiseks oli võimalik kasutada ja kasutati õiguskaitsevahendeid – ega see, kui tuginetakse rasketele majanduslikele tagajärgedele, ei kujuta endast alust tuvastamiseks selle liikmesriigi, kus tunnustamist taotletakse, avaliku korra rikkumist, mis võimaldaks selles liikmesriigis keelduda teises liikmesriigis tehtud lahendi tunnustamisest ja täitmisest.

Allkirjad